

DOSYA:
**MİMARLAR,
OFİSLERİ VE
ÇALIŞMA
DÜZENLERİ**

MİMAR:
**JENNIFER SIEGAL
OMD**

**ÖDÜLLÜ İKİ
EMRE AROLAT
PROJESİ**

**DİYARBAKIR'DA
GÜNEŞ EVİ
ÇELİK ERENGEZGİN**

**YER ÜZERİNE
SAYIKLAMALAR**

LIAUNIG MÜZESİ

FOTOĞRAF:
ANDREAS FEININGER

Mimarların Ofisleri

Çalışma Koşulları:

Sektörün Güncel Yaşamına Bir Bakış

Mimarlık dünyası incelenirken ve değerlendirilirken genellikle sonuç-ürünler üzerinden konuşmak yeğlenir. Çekici olan, hatta çoğunluk için anlamlı olan, sadece fiziksel varlık kazanmış mimaridir. Ürünü vareden aktörlerin önde geleninin, yani mimarın çalışma koşulları, mimari emeğin örgütsel ve ekonomik arka planı gözden uzak kalır. Mimarlığın yalnızca mimarın zihninde ortaya çıkıp, ardından da inşai araçlarla gerçeklik kazandığı düşünülür adeta. Oysa, mimarlık etkinliği en erken dönemlerinden beri, neredeyse eski Mezopotamya'da bile, bu denli yalın olmamıştır. Hemen daima inşaat öncesinde ve inşaat sırasında yürütülen bir planlama, projelendirme ve örgütlenme çalışması vardır. Bu çalışma yüzyıllar boyunca şantiyede ya da hemen şantiyenin yanbaşıında yapıldı. Sözkonusu ilişkiyi dönüştüren devrim, yani tarihin bilinen ilk mimarlık bürosuysa Vatikan'da 15. yüzyılın ortalarında Bramante tarafından kuruldu. Burada işi sadece mimarlık olan bir grup uzman çalışmakta ve yapımı yönlendirecek çizimsel direktifleri üretmekteydi. Bunun anlamı, mimarın planlama etkinliğinin şantiyeden özerkleşmesiydi. "Tasarım" olarak adlandırılan mimar işi de tam bu özerkleşmeyle

birlikte doğdu: İnşai olandan bağımsız bir biçimlendirme çalışması yapmak artık mümkündü. O bağımsızlık sayesinde, giderek, varlığı sadece çizimsel nitelikte olan tasarım ürünlerinin varedeceği geniş bir mimari ürünler dünyası da oluşacaktı. Asıl önemli değişimse, mimarlık işinin yaklaşık beş yüzyıl içinde sürekli tırmanan bir biçimde şantiyenin zararına ofis ağırlıklı hale gelmesiyle gerçekleşti. ABD'de 1970'lere gelindiğinde, 3000'e varan çalışanlarıyla SOM ve HOK gibi "mamut büro"lar vardı.

Bilgisayarın mimarlık bürosunun ana donatısı haline gelmesiyle birlikte, bu kez de bir başka gelişme yaşanmakta: Ofis çalışanı sayılarında ABD'den başlayarak bir düşüş eğilimi gözlemleniyor. Dijital teknoloji, mimarlık desinatörünün hem hızını, hem de çalışma biçimini radikal biçimde değiştirdi. Birincisi, artık eskisine oranla az sayıda çalışanla daha fazla iş üretmek mümkün oluyor. Diğer taraftan da, her desinatörün kendi sorumluluk alanına daha çok tasarımsal katkı ve müdahale yapması sözkonusu. Bir zamanlar Le Corbusier'nin bürosunda olduğu gibi, sadece "usta"nın eskizlerini temize çekmekle sınırlı olabilen desinatör çalışması, bugün tasarıma doğrudan katılmaya ve üretimi gerçekten de kolektif hale getirmeye doğru evriliyor. Özetle, büro organizasyonu konusunda ve kuşkusuz, mimarlık hizmetinin sunumu bağlamında bir devrim döneminde yaşıyoruz.

Bu gelişmelere karşın, Türkiye'de geç 19. ve erken 20. yüzyıldaki çekingen bir başlangıcın ardından mimarlık büroları uzun süre gelişme şansı bulamadı. 1950'lere dek mimarlar ya devlet kurumlarında çalıştılar ya da götürü usulle yapı üretimi yapan "diplomalı" yapı ustaları gibi meslek icra ettiler. Mimarlık mesleğinin bu koşullarda nasıl bir açmazla yüzyüze olduğu da uzun süre fark edilmedi. Sektörün içindekiler ve dışındakiler mimari kaliteyi tasarım emeğinin ekonomik ve örgütsel bünyesinde tanımlamak yerine, mimarlık okulunda verilen öğretimde tanımlamayı yeğledi. "İyi" mimar, okulda "iyi" eğitilmiş olan mimardı. Prekapitalist çalışma ortamında etkinlik gösterdikçe, hiçbir eğitim mucizesinin mimari kaliteyi yükseltmeyeceği düşünülmedi. Tek odalı, telefon dışında ciddi donatısı olmayan, sıfır sermayeli bürolar ülkesiydi Türkiye. Bunu aşabilen ofislerse bir elin parmakları kadardı. Durum ancak 1990'larda ciddi biçimde değişecek ve Türk mimari hizmet sektörü ancak o zaman gelişmiş ülkelerdeki gibi örgütlenmeye başlayacaktı. Alacak çok yol olsa da, bugün ülke-aşırı ölçekte rekabet edebilir bir sektörün doğmakta olduğu aşikar. Ne var ki, aynı değişim ofis öz sermayelerini iyice büyüme zorunda bırakan bir donatı çoğalması ve pahalılaşması gerçeğiyle birlikte yaşanıyor. Dolayısıyla, henüz emekleme dönemini yeni aşan bu sektör yeni zorluklarla baş etmek zorunda.

Bu alanın durumunu irdeleyebilmek ve bir panorama çizebilmek için hazırlanan Dosya bağlamında bir grup ofise/mimara aşağıdaki soruları yönelttik. İleriki sayfalarda da yanıtları alfabetik sırayla sunuyoruz. Dosyayı kısa bir değerlendirme metni tamamlıyor.

1. Çalışmakta olduğunuz büronun ve şirketinizin boyutunu nasıl tanımlarsınız? Büyük, orta boy, vs. şeklinde yanıtlayabilirsiniz. Kaç kişilik bir kadroyla çalıştığınızı da açıklarsanız yanıtınız daha aydınlatıcı olacaktır.
2. Yanınızda çalışanların yetişme ve öğrenim durumları nedir? Onların eğitim durumlarından memnun musunuz? Olumlu ve olumsuz nitelikleri konusunda ne söyleyebilirsiniz?
3. Büronuzun veya sizin bugün kamuoyuna ulaşabilmek için yaşamsal önemde olan halkla ilişkiler bağlamında bir etkinliğiniz var mı?
4. Tasarım çalışmalarınızı hangi araçlarla ve nasıl yapıyorsunuz? Örneğin, bilgisayar tasarıma başlama aşamasında kullanıyor musunuz? Eskiz yapıyor musunuz ve yapıyorsanız nasıl yapıyorsunuz?
5. Kişisel olarak ve büronuzda genel olarak bilgisayar kullanımı nasıl gerçekleşiyor?
6. Bilgisayarın mimarlığı radikal biçimde değiştirip değiştirmediği konusunda ne düşünüyorsunuz? Değiştirdiyse nasıl değiştirdiği kanısındasınız?
7. Büronuzda çalışma maketi yapılıyor mu? Maket yapımı mimarlık için sizce hala anlamlı mı?
8. Mimarlar Odası ile ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız? Sözgelimi, Oda'dan bir beklentiniz var mı? Ya da beklentileriniz karşılanıyor mu?
9. Sizin için mimarlık hizmetinin ekonomik anlamı nedir? Örneğin, kendinizi bir kapitalist olarak niteleyebilir misiniz?
10. Sizin için müşteriyle diyalogun en zor tarafı nedir?

ihtiyacınız olan tek şey güçlü silahlarla donatılmış bir ordu değil, sağlam bir virüs yazılımı... Şu an içinde bulunduğumuz ekonomik krizi de bu yüksek hızın yan etkisi bir "bilgi kazası" olarak nitelendirebiliriz. İnsan evriminde bulduğumuz nokta maalesef, algımızın üstünde bir hızla dönen dünyayı anlamamız için yeterli değil. Bu nedenle bilgiyi hızla sayma yetisine sahip olan "bilgisayar" makinesi olmadan var olmak mümkün değil. Böyle bir çevrede, mimarların bilgisayarı reddetmesi, Rönesans mimarlarının –perspektifi- bir tasarım aracı olarak reddetmesi ile eşdeğer. Claude Parent el eskizlerinin üç boyutlu çizim programında yapılmış filmini seyrederken şunu söyler; "hiç bir zaman perspektiflerimi çizerken bu kadar uzağı ve derini görmem mümkün değil, eğer görebilseydim çok daha farklı şeyler ortaya çıkardı hiç kuşkusuz". Tasarımın ilk aşaması her yüzyılda olduğu gibi bugün de "fikir" ve "bilgi". Üretim yöntemimize örnek olarak şu an üzerinde çalıştığımız Karadeniz'de yapılması düşünülen Ekolojik Turizm ve Eğitim Merkezi'ni verebilirim. Günümüzde prefabrik teknolojisi optimizasyon ilkesini kullanarak yüksek performanslı ve düşük maliyetli mekanlar yaratmayı başardı. Bu yapı tekniğini kullanarak eğimli olan araziye konaklama birimlerini güneşten, doğal havalandırmadan ve manzaradan en etkin biçimde yararlanacak biçimde konumlandırıyoruz. Üç boyutlu bilgisayar programları ve ekolojik simulasyon programları tasarım sürecinin her aşamasında kullanılıyor; konaklama birimlerini oluşturan tüm binalar bahsedilen parametrelere eş düzeyde sahip olurken, her binada aynı modüllerden oluşmasına rağmen farklı bir görünüme sahip olmakta... Sonuçta elde edilen yapı, çeşitlilik içeren, sıkıcılıktan uzak, çevreyle uyumlu, ekolojik ve düşük maliyetli oluyor. Bu, bilgisayarın çalışma mantığı –doğanın da çalışma mantığı- olan optimizasyon ilkesinin mimari üretim sürecinde dijital veri tabanları ile eş zamanlı olarak kullanılmasının ürünü...

6. Bilgisayarlar her yerde... Ajandamızdan, muhasebeye tüm ofis çalışmasında, projelerin her etabında bilgisayarları kullanıyoruz. Tüm bu işlemler senkronize şekilde birlikte çalışıyorlar. Günümüz çalışma koşullarında üretilen her şey birbiriyle bağlantılı olmalı. Her noktada her kullanıcı ihtiyacı olan bilgiye hızlıca ulaşabiliyor. İnsanlık bilgisayar ve ağ

sistemleri sayesinde hiç olmadığı kadar çok sinerjiyi optimum enerji harcayarak üretme yetisine sahip oldu. Bunun bilincinde olarak, çalışma sistemimizi sürekli olarak olabildiğince optimize etmeye çalışıyoruz.

7. Hala çalışma maketi kullanıyoruz... Maket yapımı iki nedenden dolayı gerekli bizce. Birincisi, dijital eskizlerin (henüz "malzeme" yetisi olmaması. Mimarının beş duyuya hitap ettiğini göz önüne alırsak ve mimari maketin de gerçek ölçeğe geçmeden önce oluşturulan bir simülasyon olduğunu varsayarsak, bilgisayarda yaratılan "şey" dokunma ve koku alma yetilerine hitap etmiyor olacaktır ki bu anlamda maket yapımı zorunlu oluyor. Tabii ki bilgisayar teknolojisinin sunduğu olanakları sonuna kadar kullanmaya gayret ediyoruz. İkinci nedense, müşteri ile diyalogda maketin ikna edici gücünün tartışılmaz olması...

8. Paris Mimarlar Odası'na kayıtlıyız. Türkiye'deki mimarlık odaları hakkında yeterli bir bilgiye sahip değilim, bu nedenle bu soruya cevap vermem mümkün değil.

9. Ekonomi günümüz mimarisinin var olma nedeni. Günümüz ekonomik dinamiklerini anlayıp, onlarla var olmayı reddeden mimarlık yok olmaya mahkumdur. Malesef günümüz mimarlarının (ve mühendislerinin) birçoğu dünya ekonomisi ile barışık değil. Bu nedenle ortaya çıkan yapılar var oldukları dünyayı ve zamanı ifade etmekten uzaklar. Bunun en büyük nedenlerinden biri mimari okullarda ekonomi ve business ile ilgili hiçbir eğitimin verilmiyor olması. Piyasadan kopuk öğretim üyeleri tarafından yetiştirilen öğrenciler, okuldan çıktıklarında sudan çıkmış balık gibi dünyada olup biten olayları anlamakta zorluk çekiyorlar. Liberal ekonomiyi anlamak, onunla birlikte, onun için, ona rağmen ve ona karşı tasarlamak, geleceğin mimarisini üretebilmek için çok büyük önem taşıyor.

10. Biz de hiç kuşkusuz birçok noktalarda yukarıda bahsettiğim "ekonomi eğitimi" eksikliğimizi hissediyoruz. Ekonomik gücü elinde bulunduran kişilerin mimari dili öğrenmelerini beklemek romantik bir hayal. Bizim onların dilini öğrenmemiz ve bu dile hakim olmamız zaman alıyor. Bir sonraki aşamada ise, mimari dili müşterimize bir derece öğretebilmek, bunu da onun için bir eğlenceye dönüştürürken aynı zamanda bu yeni dilin kendisine kazandıracığı avantajları da onun dilinde anlatabilmek herhalde işin en zor yanı...

Boğaçhan Dündaralp / ddrp

Ön Bilgi;

Konvansiyonel mimarlık ofisi yapılarından farklı bir model kurmaya çalıştığımız için aşağıdaki sorulara verilen yanıtlar, karşılaştırma amaçlı bağlamdan ayrı olarak değerlendirilmelidir.

Bizim tanımladığımız mimarlık ofisi (MO) nedir?

Bir organizasyonun, sistemin adı değildir. Bir ortamdır.

Bu ortam, işimizi verimli ve istediğimiz nitelikte üretebilmenin ortamıdır.

MO; bir kurumsal yapıyı ayakta tutmak, maaş ve kira ödemek için iş yapılan yer değildir. Gerekirse daha verimli bir ortam için terk edilebilir. Yeni ortaklıklar, organizasyonlar kurulabilir.

MO için para; gereksiz hantallıklar için olmazsa olmaz bir kaynak değildir.

MO içinde her proje para kazanmak için yapılmaz, her proje aslında yeni bir bilgi alanıdır. Ama her bilginin bir bedeli vardır. Karşılıksız iş yapılmaz, hele hele iş almak için...

MO; kaynaklarını bünyesinde tutmaz, kendini gereksiz hantallıklardan korur. Gerekli zaman verimli organize olabilen hareket kabiliyetine sahip olur...

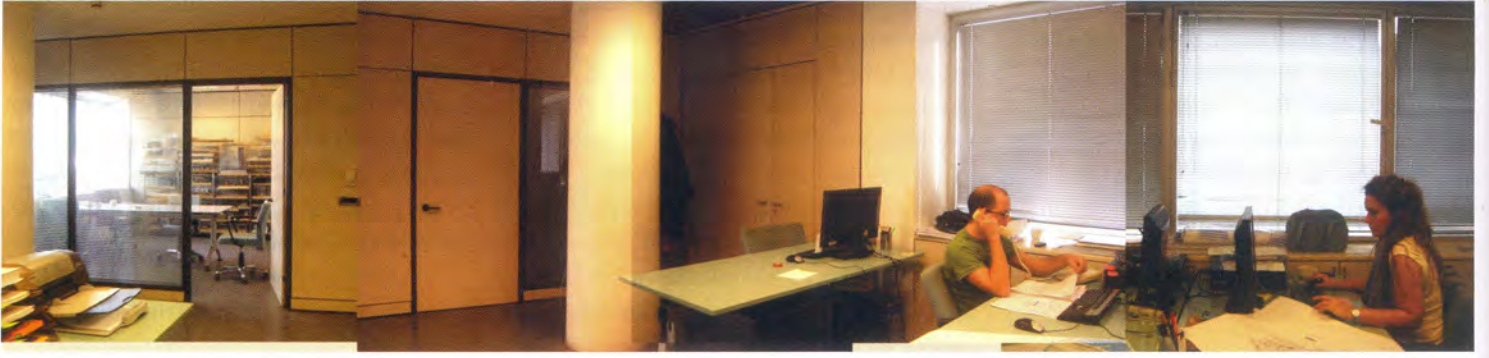
MO içinde bir kişi de bir ofis olur, 10 kişi de... Bunu ortamın olanaklarından çok işin olanakları belirler. İş ölçeği bazı organizasyon, büyür ya da küçülür... Yani gerektiği kadar büyüeyen bir organizmadır. Büyüeyebilme sınırı; üretilen işlerin niteliğinin sürdürüldüğünü kaybetme noktasıdır.

MO; hiyerarşik bir sistemin kurulduğu, işlerin doğrusal akış ile üretildiği bir yer değildir. Kendinden organizasyonlu bir organizma; doğrusal olmayan akışların üretimlere ve işlere dönüştüğü bir yerdir.

MO içinde yapılan iş, konvansiyonel ofis modellerinde olduğu gibi koşullarının izin verdiği ölçüde nitelikli değildir. O işin nitelikler açısından olasılıklarını arttıracak ve bu yeni nitelikleri olanaklı kılacak modellerin üretilebildiği bir yerdir.

Yanıtlar:

1. Değişken; 1 kişi, 4 kişi, 10 kişi...

2. Yanımızda çalışan anlamında birileri yok. Oluşan proje gruplarında olanlar farklı deneyimlere sahip olan, değerleri ve nitelikleri ortaklıklar taşıyan çalışma ortaklarımız var. Deneyim ve eğitimi ne olursa olsun; birikimlerini ve araçlarını, farkındalık ve bilinçle kullanabilen, içindeki öğrenme ve deneyim arzusunu motivasyona dönüştürebilen bu kişiler sayesinde ortamın verimli ve üretken olabildiğini düşünüyoruz.

3. Mimarlık bilgi alanı içinde konumlanma ve üretim biçimimiz dışında özel bir etkinliğimiz yok... Üretim alanımızın; mimarlık bilgi alanı içindeki yelpazesi (profesyonel mimarlık hizmetlerimiz dışında; müşterisiz proje üretimleri, araştırmaları... Mimarlık üzerine yazın ve düşünce üretme, akademik ortam ve farklı disiplinler ile etkileşimli üretim ve paylaşımlar...) ve onun niteliğinin sürekliliğini önemsiyoruz. Bu alanın genişliği ve niteliği sayesinde oluşacak etkileşimin yeterliliğine ve samimiyetine inanıyoruz.

4. Eskiz, maket, bilgisayar... Mimarlık tasarım ve düşünme araçlarının tümünü kullanıyoruz. Her birinin diğerinin yapamadığı bir durumu karşıladığı ve hepsinin birbirini tamamlayan bir temsil yeteneği ve araştırma düzlemi ürettiğini düşünüyoruz.

5. Bilgisayarlar ve aralarındaki network ana iletişim ve üretim kaynakları, tüm arşiv ve çalışmalar (model, maket, eskiz, çizim...) dijitalize edilip, farklı medyalarda

kullanılabilir hale dönüştürülüyor. Sabit (masaüstü) olanlar dışında grup çalışmalarında aynı network'e katılım mobil bilgisayarlarla sağlanıyor. Ve bilgiler tek bir kaynaktan arşivleniyor.

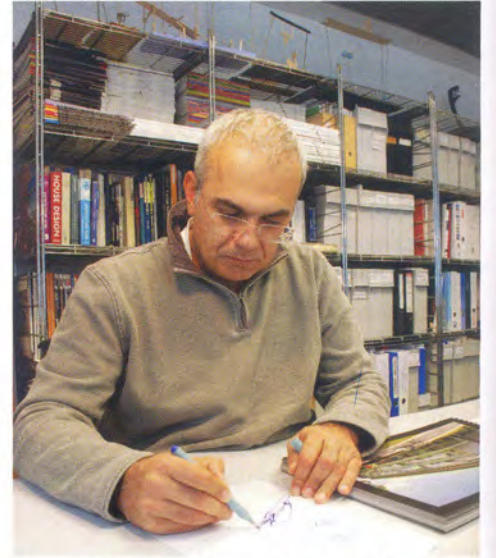
6. Temelde değiştirmediklerini, olanak ve olasılıklar dünyasını genişlettiğini düşünüyoruz.

7. Sunum amaçlı değil, çoğunlukla tasarım amaçlı yapılıyor, hala maketin ölçek duygusunu ve algı genişliğinin yerini alabilen bir (her ne kadar dijital ortamda 3D modeller ile tasarım yapsak da) 3 boyutlu araç henüz gelişmediğini düşünüyoruz...

8. Mimarlar Odası'nın varlığının dışında; üretimlerimize katkısını, hakemlik ve haklarımızın korunması gibi pek çok işlevini hissedemiyoruz. Mimarlar Odası, varlığı yükümlülüğe, işlevi de varlığına dönüşmüş; hem günümüzün ve ortamımızın ölçeğine göre hareket edemeyen, hem de maksadını aşan eylem çabası ile kendi varlığını geçersizleştiren bir zemine taşıyan bir 'meslek odası' dır.

9. Bkz. Ön bilgi / Bizim tanımladığımız Mimarlık Ofisi (MO) nedir ?

10. Yaptığımız işin, müşterinin talep ettiğinden fazla bir şey olduğu...

Boran Ekinci / Boran Ekinci Mimarlık

1. Orta büyüklükte bir büroyüz, ofiste 9 mimar birlikte çalışıyoruz.

2. Çalışanların hepsi iyi okullardan iyi derecelerle mezun olmuş, pırlanta gibi gençler. Büroda herkes mimar, sekreter dahi yok; bundan memnunum. Olumluluğu yaşatan şeyin ise kişilerin eğilimleri olduğuna inanıyorum. Bizim büroda ortamı çok olumlu buluyorum.

3. Biz bu konularda biraz amatörüz. Dergilerde projelerimizin yayınlanmasını çok çok önemli buluyorum ama yaşamsal mı bilemiyorum.

4. Tasarım yaparken etaplama önemli. Hayalden sonra nereye gittiğinizi biliyorsunuz. Ve bunu gerçekleştirecek en pratik ve basit yöntemlerle devam ediyorsunuz. Bazen eskiz, bazen söz veya